

RECENZIA

W. Kramer: **Magmengenetische Aspekte der Lithosphärenentwicklung**. Podtitul: Geochemisch-petrologische Untersuchung basaltoider variszischer Gesteinsformationen sowie mafischer und ultramafischer Xenolithe in nordöstlichen Zentraleuropa. Verlag, Berlin, 1988 v sérii Schriftenreihe für Geologische Wissenschaften č. 26

Autor práce Wolfgang Kramer je pracovníkom Zentralinstituts für Physik der Erde akademie vied NDR v Potsdame. V podstate počas celej svojej odbornej činnosti sa zaoberá problematikou látkovej náplne formácií bazitov variscika územia NDR a príslušných oblastí. Recenzovaná práca predstavuje syntézu látkovej náplne a z nej vyplývajúcich geotektonických a petrogenetických aspektov problematiky, pričom sa pokúša o generalizovanie zistených skutočností v globálnom rozsahu.

Po úvodnej kapitole, v ktorej sa rozoberá problematika látkových vývojových trendov a evolučných fáz litosféry a vzťahu bazaltických tavenín a plášťového peridotitu, autor podrobne opísal metodiku stanovenia látkového zloženia študovaných magmatických hornín. V rozsiahlej 3. kapitole „Porovnávací látková definícia vybraných variských bazaltoidných horninových sérií“ je uvedená geologická situácia a stupeň poznania bazaltoidných horninových sérií variscika, ktoré ďalej charakterizuje. Diskutované a vyhodnotené sú: a) iniciality synklinória Vogtlandu, b) dolerity lužickej antiklinálnej zóny, c) bazaltoidné subsekventity saxothuringika a d) olivínické tholeiity severonemecko-poľskej nížiny. Na uvedenú problematiku nadväzuje problematika látkovej variability peridotitových a gabrových xenolitov terciérnych bazaltov Sasko (kap. 5). Ešte pred touto kapitolou je zhrnutá problematika (kap. 4) korelačného štúdia kontinentálnych a oceánskych bazito-

vých formácií. Logickým záverom študovanej problematiky je rozsiahla diskusia zistení autora, ich konfrontácia s existujúcimi predstavami a závery práce. Monografia obsahuje krátke anglické a ruské resumé.

Práca W. Kramera len dokumentuje, resp. zdôrazňuje význam poznania látkovej náplne produktov bazického vrchnoplášťového vulkanizmu pre pochopenie procesov formovania kontinentálnej litosféry (kôry) na jednej, ale aj globálnych tektonických procesov v nej na druhej strane.

V krátkej recenzii nie je možné zhodnotiť využitie 240 originálnych analýz hornín, 120 stanovení vybraných stopových prvkov inkl. prvkov skupiny vzácnych zemín, pričom okrem tabelárnej prezentácie (24 tabuliek) analytických údajov v práci je 35 v prevažnej väčšine vysokofunkčných diskriminačných diagramov a zobrazení, ktoré spolu s jednoznačne formulovaným textom práce poskytujú ucelený obraz o riešenej problematike.

V anglicky publikovanej odbornej literatúre sa dnes už len zriedkavo stretávame s názvami typu „synklinála“ či „synklinórium/antiklinórium“, ale aj so Stilleho názvami ako „iniciality“, „subsekventity“ a i. Aj keď sa už nepoužívajú, čitateľ im takmer všetkým rozumie. Tí čitatelia, ktorí prichádzajú do styku s odbornou literatúrou písanou po nemecky, si už väčšinou zvykli (i keď pravdepodobne vo väčšine prípadov s tým nesúhlasia), že po nemecky píšúci autori zužujú „strednú Európu“ v podstate na geografickú oblasť s nemčinou ako úradným jazykom. Tieto a prípadné ďalšie diskutabilné aspekty či výhrady nemôžu zotrieť celkovo dobrý dojem z monografie W. Kramera. Zadávať si ju a trochu v nej listovať odporúčame všetkým záujemcom o „veľkú“ geológiu, resp. záujemcom o genetické aspekty bazického vulkanizmu, a to bez ohľadu na jeho geotektonické pozadie.

D. Hovorka